

Utredning om planbesked i Västerlösa för Marås 7:5 med flera (Biogasanläggning)

Underlag till beslut i samhällsbyggnadsnämnden

Datum: 2025-04-02

Diarienummer: Sbn 2025-176

Denna utredning tas fram som ett underlag till samhällsbyggnadsnämndens beslut om ansökt planbesked. Utredningen ska även användas som underlag inför eventuell fortsatt planläggning för berört område, men är inte ett juridiskt bindande dokument.

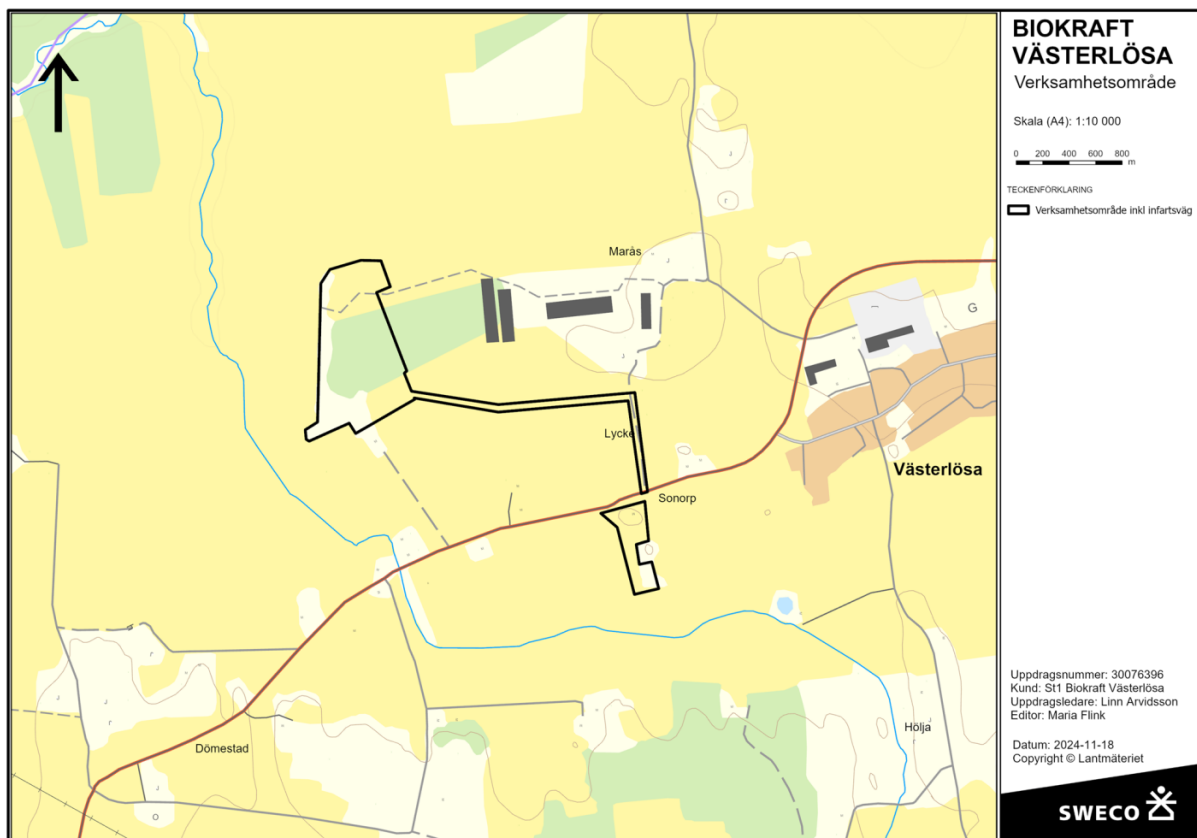
Bakgrund

Exploatören St1 Biokraft Västerlösa AB har 2025-02-07 inkommit med begäran om ny detaljplan för del av fastigheten Marås 7:5 och del av Sonorp 1:5 i Västerlösa. Exploatören önskar möjliggöra för en produktionsanläggning för biogas, biogödsel och koldioxid på del av Marås 7:5 och en anläggning för flytgödselmottagning på del av Sonorp 1:5.

På fastigheten Marås 7:5 bedrivs idag ett lantbruk och planerad anläggning är strategiskt placerad intill befintlig djurhållning vid Ås-Marås Gård. Gården är tänkt som kommande nyckelleverantör och samarbetspartner för etableringen. En stor mängd substrat kan på så vis levereras direkt via interna transportvägar. Gården har ett intresse av att ta del av biogas och biogödsel från anläggningen. Det planerade området utgörs idag mestadels av öppen mark med vegetation men också lite jordbruksmark. Området omges av jordbruksmark och angränsar i närheten till Lycke 1:12, en bostadsfastighet som har samma fastighetsägare som Marås 7:5.

Planerat område på Sonorp 1:5 utgörs mestadels av en grusyta och angränsar till jordbruksmark och en statlig väg, nr 1025.

Området för anläggningarna ligger cirka 300-900 meter väster om samhället Västerlösa.

Avgränsning för planerat verksamhetsområde markeras med svart.

Planansökan

Exploatören beskriver i ansökan att anläggningssorten kan ses som en del av det moderna lantbruket, förädling av biogas och biogödsel blir alltmer viktiga inslag. Anläggningen beskrivs anpassas mot lantbrukets estetik, röda gårdsbyggnader och ljusa cisterner.

Anläggningen bedöms påverka landskapsbilden och en ambition om låga cisterner planeras för att möta omkringliggande skala. Planerad produktionsanläggning upptar ca 6 ha. I stora drag har planerad anläggning två större byggnader med bl.a. mottagning av substrat, personalutrymmen, biogödsel förädling och -utlastning. En mindre byggnad innehåller värmepanna. Framträdande är även anläggningens cisterner.

Bild på föreslagen produktionsanläggning inom Marås 7:5, vy från nordost.

Bild på föreslagen produktionsanläggning inom Marås 7:5, vy från norr.

Bild på föreslagen produktionsanläggning inom Marås 7:5, vy från syd.

Planerad flytgödselmottagning upptar ca 1,5 ha och föreslås lokaliseras intill väg 1025 södra sida. Här planeras en mottagnings- och lastningshall för flytgödsel respektive flytande biogödsel från och till andra leverantörer.

Bild på föreslagen flytgödselmottagning inom Sonorp 1:5.

Gällande planer och planeringsunderlag

Det aktuella området omfattas av Översiktsplan för landsbygden och småorterna. För området finns ingen särskild inriktning eller någon detaljplan. Översiktsplanen har en generell positiv inställning till verksamhetsetableringar som gynnar och beaktar jord-, skog- och lantbruk.

Utredning

Detaljplanekravet

Enligt PBL 4 kap. 2§ ska kommunen med en detaljplan pröva ett mark- eller vattenområdes lämplighet för bebyggelse samt reglera bebyggelsemiljöns utformning för en åtgärd som kräver bygglov vid nyetablering av en verksamhet som omfattas av lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvariga kemikalieolyckor.

Den mängd kemikalier som planeras hanteras inom anläggningen gör att verksamheten omfattas av sevesolagstiftningen. Det medför att verksamheten behöver miljötillstånd och måste prövas i detaljplan.

Gestaltning

Exploatören beskriver att landskapsbilden kommer att påverkas och har därför en ambition om att anpassa bebyggelsen till jordbruksbebyggelsen på platsen och det omgivande landskapet och därmed minska påverkan. I ett planarbete behöver gestaltningen, påverkan på landskapsbild och utblickar samt kulören på cisternerna studeras vidare.

Exempel på grön kulör för att samspela med landskapet.

Det framgår inte i planansökan varför flytgödselmottagningen lokaliseras till andra sidan länsväg 1025 istället för i anslutning till biogasanläggningen. Det bedöms bli mindre påverkan på landskapsbild om denna kan samordnas intill biogasanläggning eller gården. Alternativet av en gemensam placering för verksamheten istället för två anläggningar bör diskuteras inom planarbetet. Placeringen inom produktionsanläggningen bör studeras om den ska vara mer flexibel, samt angöring/vägval till produktionsanläggningen.

Jämställdhet

Frågorna kring jämställdhet har behandlats i utredningen tillsammans med andra förutsättningar som är viktiga för att skapa god livsmiljö för människor och en plats för alla. Jämställdhetsaspekten bedöms inte vara relevant för detta planarbete.

Barnperspektiv

Ur ett barnperspektiv möjliggör en eventuell detaljplan utbyggnad av ett förnybart bränsle om ett positivt bidrag till barn och framtida generationers levnadsvillkor och livsbetingelser i form av frisk livsmiljö och bättre hälsa.

Natur- och kulturvärden

Föreslagen bebyggelse omges mestadels av jordbruksmark och förslaget kan innebära inspråktagande av viss del av jordbruksmark. Bebyggelsen är placerad för att undgå jordbruksmark i hög grad. Inspråktagande av jordbruksmark behöver studeras närmre i planarbetet. Även relationen till vilken expansion lantbruket tar i anspråk i samband med en ny biogasanläggning bör vägas in i bedömningen.

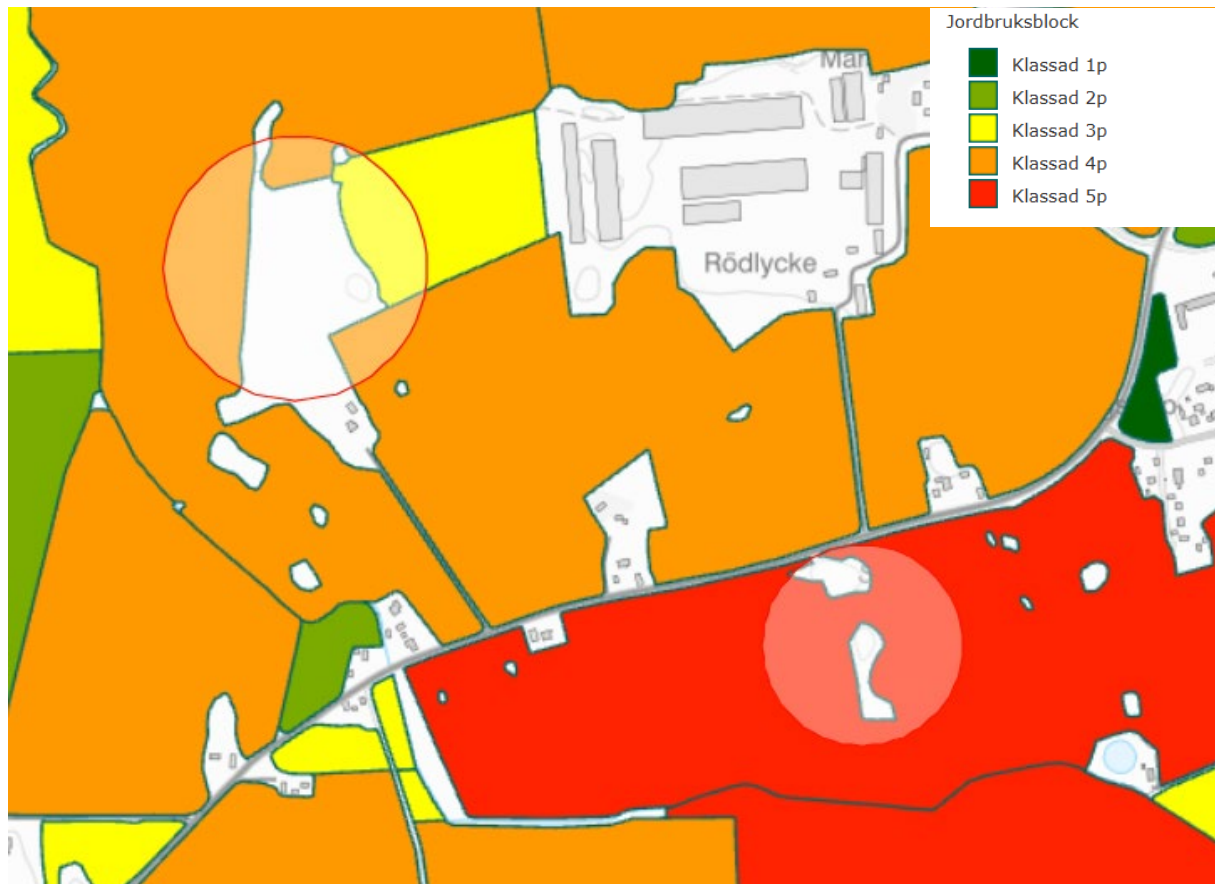

Bild på klassificering av jordbruksmarken där 1p (mörkgrön) har lägst klassning har minst påverkan och 5p (röd) har högst klassning. Förslaget visas schematiskt med cirklar.

Höljebäcken precis väster om bebyggelseförslaget är utpekad som värdeobjekt. Vattendraget får inte utsättas för rensning, schaktning, föroreningar eller andra ingrepp som påverkar dess naturliga lopp, vattenkvalité eller beståndet av nissöga. Strandskydd, 100 m på vardera sida av vattenlinjen gäller, produktionsanläggningen ligger i dagsläget precis utanför gränsen men detta bör bevakas i ett eventuellt planarbete. Området pekas också ut av Länsstyrelsen som ett område med limniska naturvärden.

En naturvärdesinventering (NVI) behöver göras inom planarbetet där förslagets eventuella påverkan på naturmiljön utreds närmare.

Det finns inga kända fornlämningar men en förfrågan om fornlämningar bör göras till Länsstyrelsen.

Påverkan på landskapsbild och utblickar från Västerlösa samt kulturmiljö vid Västerlösa kyrkby behöver analyseras. Det ser ut som att anläggningen kommer att göra ett jämförelsevis stort avtryck i kulturlandskapet. Det kommer att synas och påverka miljön i Svartådalen, i herrgårdsmiljön vid Marås och by och torpmiljön vid Grålycke med flera.

Kunskapsunderlaget inom området är minimalt till obefintligt vad gäller kulturlandskapet, kulturmiljön, bebyggelse och fornlämningar därför råder det en osäkerhet kring lämpligheten av en sådan anläggning i en värdefull bygd och som kommer att påverka landskapet vida omkring.

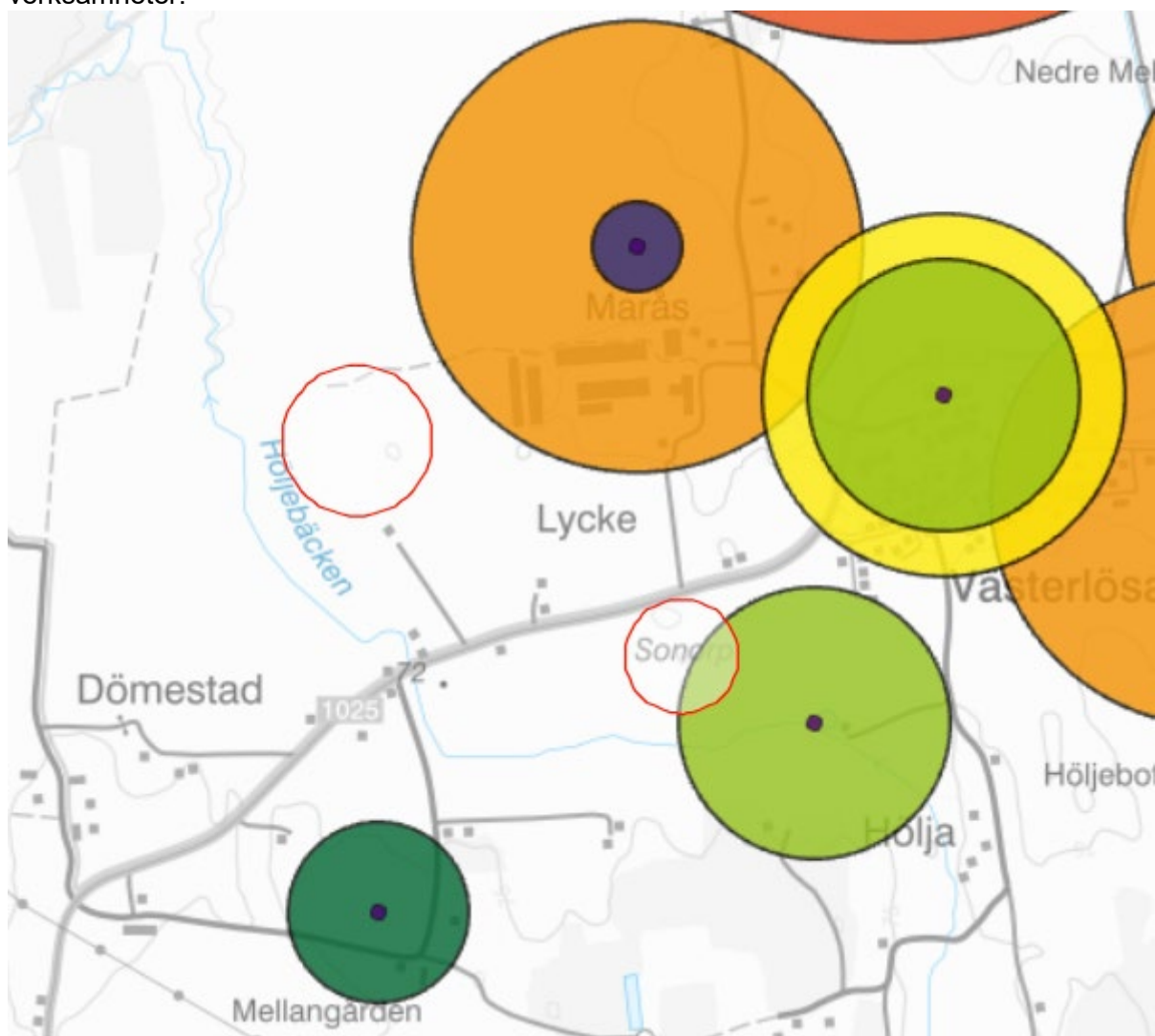
Kommunikationer

Föreslagna anläggningar ligger på varsin sida av väg 1025, en statlig väg. Kontakt med Trafikverket behövs för att undersöka vilken input de har samt vilka krav som Trafikverket ställer, tex tillstånd för in- och utfart mm. Anläggningarna ligger i ett bra läge för transporter mot E4.

Allmänt

Både en översiktlig geoteknisk undersökning och en miljöteknisk markundersökning behövs för att bedöma markens lämplighet till föreslagen byggnation.

Inom närområdet finns flera miljöfarliga verksamheter. Viktigt blir att studera så att den eventuellt nya biogasanläggningen kan ligga inom detta avstånd till andra miljöfarliga verksamheter.

Observationsavstånd till miljöfarliga verksamheter. Röda ringar visar preliminärt område för biogasanläggning.

Del av området har klassificerats med låg risk för radon och övrigt område har ingen känd risk.

Området ligger inom riksintresse för både totalförsvaret (stoppområde för höga objekt, påverkansområde väderradar, MSA-område) och kommunikationer, Linköping City Airport. Begränsad höjd på 20 meter för anläggningarna krävs men beskrivs i underlag från exploatören att enstaka uppstickande processdelar kan bli högre. Förslaget kan påverka riksintresset och bör beaktas i ett planarbete, remiss kan behövas till Försvarsmakten.

Det finns idag ingen noterad skyfallsproblematik. En dagvatten- och skyfallsutredning behöver tas fram. Även en släckvattenutredning krävs.

Området omfattas inte av verksamhetsområde för VA idag men det behöver utredas om det bör utökas för att omfatta aktuellt område.

Idag finns ett markavvattningsföretag som både överlappar området i Marås och Sonorp, vidare utredning krävs.

Angöring för transporter behöver studeras.

Bullerutredning (trafik och anläggningsbuller) behöver genomföras för att klargöra eventuellt bulleralstrande moment och hur det påverkar områdets närmiljö samt människors hälsa.

Luktutredning behövs.

Riskutredning med konsekvensanalys behövs.

En strategisk miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tillhörande detaljplanen behöver tas fram för föreslagna bebyggelse/verksamhet.

Parallellt med denna utredning har en prövning av miljötillstånd för verksamheten påbörjats. En stor del av underlaget som används i anslutning till miljötillståndet kommer bli användbart i planprocessen.

Investeringar för kommunen och dess bolag

Vatten och avlopp

Vatten- och avloppsledningsnätet i Västerlösa har i dagsläget begränsad kapacitet. En anslutning av St1:s nya biogasanläggning skulle innebära en ökad belastning på ledningsnätet, vilket skulle medföra att kapacitetshöjande åtgärder måste vidtas i samband med anslutningen. För att öka kapaciteten i ledningsnätet krävs en byggnation av nya överföringsledningar till omkringliggande stamnät, ca 15 km från Västerlösa. Överföringsledningar är i regel både kostsamma och omfattar flera tidskrävande moment som t ex ledningsrätter och tillstånd. Vidare utredning behövs tidigt i ett planarbete för att bedöma om kostnad och framför allt tidplanen kan bli en begränsande faktor för projektet.

Fjärrvärme

Det finns i dagsläget inte något fjärrvärmenät i Västerlösa. Anläggningen är inte heller beroende av fjärrvärme.

Elnät

Efterfrågad elnätsanslutning ser med dagens förutsättningar ut att vara möjlig men fler analyser/processer behöver studeras för en slutlig bedömning.

Bredband

Kapacitet och möjlighet till anslutning finns.

Planen bedöms inledningsvis inte beröra allmän plats men skulle det ändras kommer detta regleras genom exploateringsavtal. För mer information om hur Linköpings kommun arbetar med exploateringsavtal och exploateringsbidrag, se dokumentet *Riktlinjer för exploateringsavtal i Linköpings kommun* (antaget KF 2016, rev KF 2021).

Utredningen ovan är inte en fullständig genomgång av berörda förutsättningar och ingångsvärden. Vid start av ett detaljplanearbete behöver en analys av det aktuella utredningsbehovet göras.

Stadsplaneringsavdelningens bedömning

Med anledning av Stadsplaneringsavdelningens utredning och bedömning ovan rekommenderas följande frågor bli särskilt viktiga att utreda under arbetet med detaljplanen:

- Gestaltning/landskapsbild
- Placering av anläggning/-ar och möjlighet till flexibel placering inom anläggningen
- Jordbruksmark
- Fornlämningar
- Lämplighet utifrån påverkan på Kulturmiljö/Kulturlandskapet
- Naturvärden och påverkan på närliggande vattendrag
- Kommunikation med Trafikverket
- Trafikutredning
- Geoteknisk undersökning
- Miljöteknisk markundersökning
- Påverkan på riksintressen
- Dagvatten- och skyfallshantering, även släckvattenutredning
- Utredda genomförandet till markavvattningsföretag
- Bullerutredning (trafik och verksamhet)
- Luktutredning
- Riskutredning med konsekvensanalys och fokus på riskhanteringsområden
- Miljökonsekvensbeskrivning krävs
- Utbyggnad av VA

Punkterna ovan är inte en fullständig genomgång av utredningar/ bedömningar som bör göras. Vid start av ett detaljplanearbete behöver en analys av det aktuella utredningsbehovet göras.

Stadsplaneringsavdelningen gör den samlade bedömningen att det finns skäl att pröva förslaget genom en detaljplan.

Stadsplaneringsavdelningen

Victoria Blomberg Liwéll